

'De kracht van voedselbeleid' centraal thema op SALV-event

De Strategische Adviesraad voor Landbouw en Visserij (SALV), waar Hendrik Vandamme voorzitter van is, hield vorige week vrijdag op 24 juni zijn jaarlijkse ontmoetings- en netwerkmoment voor beleidsmakers en belanghebbenden uit de landbouw- en visserijsector. Dit jaar was het centrale thema 'De kracht van voedselbeleid'. De dag ging door in de buurt van de Abdij van Park in Heverlee (Leuven). In de voormiddag werden een aantal landbouwbedrijven uit de buurt bezocht. 's Namiddags werden gastsprekers uitgenodigd in de 'Tiendenshuur' van de abdij, waar tevens een debat werd gehouden rond het Vlaamse voedselbeleid. De dag werd in de Tiendenshuur afgesloten met een glas en een babbel.

Van uitdagingen naar kansen: de kracht van voedselbeleid

Sinds mensenheugenis ligt de productie van voedsel aan de basis van het welzijn en de welvaart van mens en maatschappij. Het SALV-event vond plaats op een bijzonder historische site die ooit voor vele generaties het hart vormde van de lokale voedselproductie en -voorziening. De abdij van Park was eeuwenlang een landbouweconomisch en politiek centrum, waar beleidsmakers, landbouwers en andere actoren elkaar ontmoetten. Deze plaats was dan ook bij uitstek de uitgelezen locatie voor het jaarlijkse SALV-event.

Hendrik Vandamme, ABS-voorzitter en tevens voorzitter van de SALV, besloot de namiddag als volgt: "De inspiratie van de dag laat ons alvast nadenken om een extra 'v' toe te voegen aan de SALV. De 'v' van Voedsel verdient naar de toekomst toe meer aandacht bij beleidsadviezen, en staat onmiskenbaar rechtstreeks in relatie met de voedselproductie. Laat ons dan ook de ganse keten betrekken bij deze belangrijke toekomstdialogen!"

Voedselproductie staat in Vlaanderen onder druk. Sinds 2017 wijst de SALV op de vijf brede uitdagingen voor een duurzame toekomst van de Vlaamse landbouw. De adviesraad stelt vast dat er voor die uiteenlopende uitdagingen onvoldoende vooruitgang is geboekt. Diverse dossiers blijven voor grote onrust zorgen, zoals de Programmatie Aanpak Stikstof. De landbouwkommensvorming blijft een knelpunt in verschillende subsectoren. De uitdagingen ontzeggen jonge landbouwers en andere starters

het nodige perspectief en zetten zo de continuïteit van de voedselproductie in onze regio op de helling.

De SALV besloot daarom in 2021 tot de opstart van een toekomstwerking, gericht op het identificeren van kansen voor onze land- en tuinbouwers. De SALV doet dit niet alleen. Dit komt tot uiting in de samenwerking van de SALV met externe organisaties via toekomstdialogen. Heel gericht rond diverse thema's als oneerlijke handelspraktijken, de problematiek van toegang tot grond,... wil de SALV zijn toekomstwerking verder zetten en reikt daartoe de hand aan andere partners die de voedselproductie in Vlaanderen terug toekomst en perspectief willen geven.

Kansen ontwikkelen is ten dele een zaak van landbouwers en vissers zelf. En dat doen ze ook, elk op hun eigen manier. Getuige hiervan waren de vier land- en tuinbouwbedrijven die vrijdagvoormiddag werden bezocht. Hun lokale voedselverhalen onderlijnen de creativiteit en het enthousiasme van onze primaire

Panelgesprek over het Vlaamse voedselbeleid.

producenten. Tegelijk wezen deze land- en tuinbouwers ook op belemmeringen om hun lokale verdienmodellen uit te bouwen.

Lokale bevolking in en rond Leuven van streekeigen voedingsproducten voorzien

11 De dag startte in Bierbeek op het bedrijf van Maarten en Vincent Van Schoonbeek. Een gemengd landbouwbedrijf waar vleesvee wordt aangevuld met akkerbouw en groenten voor de verwerkende industrie. De twee broers beslisten na hun studies om te starten met verkoop via korte keten en begonnen met oesterzwammen in een auto-maat. Nadien beslisten ze ook om hoeveeles te verkopen en ontwikkelden hiervoor een webshop, 'Bief exclusief'. Na bestelling wordt het vlees aan huis geleverd, in en rond Leuven.

Voeders worden zoveel mogelijk zelf geteeld. Het gaat niet alleen om ruwvoer, ook krachtvoer willen ze zelf produceren. En het lukt grotendeels, afgezien van een kleine hoeveelheid soja. Eerder werden winterveldbonen uitgetest, maar kregen last van een schimmelinfectie via het aangeleverde zaaizaad. In de toekomst denken de broers om soja te gaan verbouwen van zodra de experimentele fase in proefcentra achter de rug is.

Niet tegenstaande de familie Van Schoonbeek innovatief naar de toekomst kijkt, hangen hier donkere wolken boven hun voortbestaan vanwege de oranje PAS-brief. Deze situatie biedt al een aantal jaar geen duidelijk toekomstperspectief en de rechtsonzekerheid wordt stilaan ondraaglijk. Wellicht

Merk op: zonnepanelen boven de fruitbomen zorgen voor elektriciteit en beschermen de bomen tegen hagel en zonnebrand.

zal de rundveehouderij hierdoor worden opgedoekt en zal de lokale oriëntering en circulaire traject van de productie hierdoor verdwijnen. In 2017 werd een alternatief lokaal voedselverhaal uitgewerkt om een biologisch vleeskippenbedrijf met sterk accent op de korte keten te ontwikkelen, maar deze kreeg uiteindelijk geen groen licht omwille van de inpasbaarheid in landschappelijk waardevol agrarisch gebied.

21 Het tweede bedrijf was deze van Patrick en Jan Van der Velpen. Samen runnen ze een gedifferentieerd fruitbedrijf

in Bierbeek. Ze telen zowel biologische als niet-biologische appels en peren en produceren ook fruitsap. De hoofdassen zijn Jonagold en Conférence, maar ze zetten ook graag het Natyra-appelras in de kijker. Daarnaast worden op het bedrijf nog een 10-tal appel variëteiten in het rassengamma opgenomen.

Er is op het bedrijf ook differentiatie op vlak van afzet. Via de eigen hoeveewinkel wordt 10% van het geoogste fruit rechtstreeks gecommmercialiseerd. Ze maken ook gebruik van Kort'Om Leuven die 5% van hun productie vermarkt. Kort'Om Leuven zet via zijn webshop voor korte keten in op retail, horeca, cateraars en andere professionelen die bij lokale producenten uit de regio van Leuven willen aankopen.

Samen met de KU Leuven vinden momenteel onderzoeksproeven plaats in de boomgaard om met fotovoltaïsche cellen zonne-energie op te wekken en tevens een beschutting te bieden tegen oogstschade door hagel of zonnebrand. De zonnepanelen zijn semi-doorlatend, zodat de groei van de fruitbomen minimaal gehinderd wordt. Momenteel komen de eerste resultaten op 10 a 15% opbrengstverlies, wat met de huidige energieprijzen ruim gecompenseerd wordt.

31 Als we over lokale verhalen in de land- en tuinbouw spreken, dan hoeft dat niet steeds over voedsel te gaan. Ook andere producten uit de landbouw kunnen via korte(re) ketens hun weg vinden naar de consument. Voor Michaël Vanhulst uit Bierbeek bleken bloemen de uitkomst van een opmerkelijke zoektocht naar een beter verdienmodel. Samen met zijn vrouw, Ciska Geynssens, baat hij een CSA-bloemenpluktuin 'Fleurderij' uit. Daarnaast is hij ook varkenshouder en bessenteler. Sinds 2000 is hij gestart met de teelt van bessen om aan risicospreiding te doen. De vroege rassen zijn economisch meest rendabel. De late bessenrassen worden de laatste 2 jaar niet meer geoogst omdat het loon van de plukkers hoger was dan de opbrengst van de bessen en de prijs op de veiling zo teleurstellend was om de kosten te dekken. Ook hier blijkt de afwikkeling van de PAS voor verontrusting zorgen. De varkensstallen bevatten nog geen AEA-technieken en investeringen zullen niet meer terugverdiend kunnen worden tegen de pensioenleeftijd. Over de varkensstak rust dus een groot vraagteken.

41 De busrit werd 's middags afgesloten op CSA De Witte Beek in Bierbeek. De boerderij is gelegen op 1km van de dorpskern. Jen Nold startte met het zelfoogstveld eind 2010 en bouwde de eerste jaren cliënteel, teelten en ook veel ervaring op. Anne Martens werkt mee sinds 2018. In 2021 is Maatschap CSA De Witte Beek opgericht. Beide boerinnen maakten een carrièreswitch en volgden de opleiding 'Biologische landbouw' bij Landwijzer.

CSA staat voor Community Supported Agriculture, ook wel deellandbouw genoemd. De klanten/deelnemers kopen aan het begin van het seizoen een oogstaandeel in de boerderij. De oogst wordt in het veld gedeeld onder alle deelnemers en delen in de overvloed, alsook het risico. Zo staat de boer niet

alleen op het einde van de keten, maar wordt het bedrijf gedragen door een 'community'. Momenteel zijn er naar schatting een 70-tal CSA-bedrijven in Vlaanderen.

Leden van de CSA-boerderij oogsten zelf hun groenten vanop het veld. Met behulp van gekleurde vlaggen wordt aangegeven welke groenten al geoogst kunnen worden. Blauwe vlaggen wil zeggen dat de groente in overmaat geoogst kan worden, en dat hiervan onbeperkt mag meegenomen worden om in te vriezen of buren en kennissen te plezieren. Daarnaast is de CSA-boerderij ook een sociale ontmoetingsplaats waar streekgenoten elkaar ontmoeten, wat de sociale cohesie ten goede komt.

Voedselbeleid: Lokaal versus Vlaams

Het namiddagprogramma startte met een korte terug- en vooruitblik op de visserij- en landbouwthema's in de advieswerking van de SALV door Koen Carels, de secretaris van de SALV. De tiendenschuur van de abdij mocht rekenen op de belangstelling van 90 sleutelfiguren van ruim 40 organisaties en instellingen. Koen lichtte de vijf brede uitdagingen en de toekomstdialogen toe waar de SALV momenteel rond actief is binnen haar werking.

Aansluitend ging David Dessers (scheiden van landbouw van Leuven) verder in hoe zijn stad met vele actoren bouwt aan een duurzaam voedselbeleid. Het (lokaal) voedselbeleid kan op verschillende manieren tegemoet komen aan de uitdagingen waarvoor de Vlaamse landbouwers staan. Tijdens zijn uiteenzetting werd vaak verwezen naar de centrale rol van voeding. Voeding heeft de kracht om mensen op verschillende niveaus en van verschillende sectoren te verbinden, minstens 3 keer per dag. Daarnaast zorgt voeding ook onrecht-

streeks dat we als mens niet alleen op ons eigen eiland verblijven, maar ook verder een sociaal vangnet voorzien voor zij die het financieel wat moeilijker hebben in onze maatschappij.

Stefan Van Lani verklaarde nadien waarom Abdij Van Park een passende locatie is voor het netwerkevent van de SALV, gelet op haar eeuwenlange rol als centrum van de lokale voedselproductie- en voorziening. De abdij en specifiek haar 'tiendenschuur', waarin we voor de gelegenheid te gast waren, werd historisch toegelicht met de verwijzing naar haar naam als directe belasting van tien procent op de oogst van bepaalde percelen.

Michael Moulaert illustreerde aansluitend hoe het initiatief Kort'Om Leuven concreet invulling geeft aan de ambitie van lokale beleidsmakers, landbouwers, en andere voedselactoren in Leuven om via een coöperatieve weg de lokale samenwerking te helpen faciliteren. Een duurzaam en regionaal landbouw- en voedingssysteem moet uiteindelijk het resultaat vormen en een positieve maatschappelijke impact realiseren op de mens, het milieu en de samenleving.

Tot slot werd de namiddag afgesloten met een debat over de mogelijkheden en beperkingen van lokaal en Vlaams voedselbeleid. Hoe kan de sector de uitdagingen tegemoet treden en ombuigen tot kansen? Daarover gingen vertegenwoordigers van ledenorganisaties (Gert Engelen, Rikolto; Lode Ceyskens, Boerenbond; Heleen De Smet, BBL; Nadia Lapage, Fevia Vlaanderen) en kennisinstellingen (Elke Rogge, ILVO) met elkaar in gesprek. Het gezelschap werd aangevuld met de overkoepelende visie van Jannes Maes van kabinet Brouns die onder leiding van Tessa Avermaete (KUL) het gesprek liet inspeelen op elkaar.

Beknopt samengevat kwamen 4 speerpunten naar voor om mee te nemen in het toekomstig voedselbeleid:

- 1. Veerkracht in de voedsel-economie**
- 2. Duurzaamheid op ecologisch vlak**
- 3. Verbinding tussen producent en consument**
- 4. Toegankelijkheid voor iedereen.**

De discussie was alvast een verkennend gesprek om de ideeën verder te laten rijpen richting de Vlaamse Voedseltop die in het najaar van 2022 zal plaats vinden.